

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τι είναι περιβάλλον;

Περιβάλλον είναι κάθε τι που περιβάλλει τον άνθρωπο.

Περιβάλλον είναι το σύνολο των άψυχων και έμψυχων όντων που περιβάλλουν τον άνθρωπο και επιδρούν στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.

Ποιά η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος για τον άνθρωπο;

Όταν γίνεται λόγος για το περιβάλλον, εννοούμε ένα σύνολο από τα εξής τρία στοιχεία:

α) **το φυσικό περιβάλλον**, δηλ. τα στοιχεία που μας δίνει η φύση, όπως το νερό, ο αέρας, το έδαφος, τα δέντρα.

β) **το τεχνητό περιβάλλον**, δηλ. τα παραγωγικά στοιχεία που δημιουργεί ο άνθρωπος με τις δικές του προσπάθειες, όπως τα κτίρια, οι φάροι, τα ηλεκτρονικά δίκτυα κ.α

γ) **το πολιτιστικό περιβάλλον**, δηλ. τα δημιουργήματα της πνευματικής εργασίας του ανθρώπου, όπως τα αγάλματα, οι αρχαίοι ναοί, οι βυζαντινές εκκλησίες, τα μοναστήρια κ.α

Τη ζωτικότερη σημασία για τον άνθρωπο την έχει το φυσικό περιβάλλον, γιατί μέσα σε αυτό γεννιέται, ζει, και εργάζεται ο άνθρωπος. Το φυσικό περιβάλλον περιλαμβάνει στοιχεία που έχουν θεμελιώδη σημασία για την ζωή μας, ο αέρας, ο ήλιος, το νερό, ο χώρος. Ιδιαίτερη σημασία έχει το φυσικό περιβάλλον και ως πηγή από την οποία ο άνθρωπος παίρνει πόρους για να συνεχίζει την ζωή. Η καλλιεργήσιμη γη, οι πρώτες ύλες, οι υδατοπτώσεις, οι θαλάσσιες ακτές, τα καρποφόρα δέντρα, προσφέρουν στον άνθρωπο βασικά μέσα για την επιβίωση και την πρόοδό του. Οι γεωργοί δε θα μπορούσαν να προσφέρουν τα πολύτιμα προϊόντα τους από τα οποία εξαρτάται η ζωή μας, αν δεν υπήρχαν οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Η βιομηχανία δε θα μπορούσε να αναπτυχθεί αν δεν υπήρχαν οι πρώτες ύλες και οι ενεργειακοί πόροι που μας δίνει η φύση. Η ανάπτυξη του τουρισμού θα ήταν αδύνατη, αν η χώρα μας δεν είχε υψηλή ηλιοφάνεια, καθαρές ακτές και ωραίες ακρογιαλιές.

Ο άνθρωπος και η σχέση του με το περιβάλλον

Ο άνθρωπος είναι ένας οργανισμός που παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες προσαρμογής και επιβίωσης σε δυσμενείς περιβαλλοντικές συνθήκες. Όμως για να ζήσει έχει την ανάγκη μιας βίωσης. Τα φυτά, τα ζώα, η κατάλληλη θερμοκρασία και υγρασία μαζί με τους άλλους φυσικούς και συναισθηματικούς παράγοντες, κάνουν δυνατή την επιβίωση του ανθρώπου πάνω στη γη.

Αλλά η σχέση του αυτή δε σταματάει στον υλικό τομέα της ζωής του. Κι ότι ακόμα δημιούργησε μόνος του στον κοινωνικό, πνευματικό του βίο, σε αυτό το φυσικό του

περιβάλλον, το οφείλει. Η θαυμαστή τάξη που κυριαρχεί στη φύση και στα όντα της του δίδασκε τους όρους της κοινωνικής ζωής.

Το φυσικό περιβάλλον: προστάτης και πηγή και πρότυπο ομορφιάς για τον άνθρωπο.

Είναι γνωστό ότι στον πλανήτη μας ο άνθρωπος γεννιέται, ζει, αναπαράγεται και πεθαίνει σε ένα φυσικό περιβάλλον, το οποίο του παρέχει όλα τα αναγκαία στοιχεία ζωής.

Μερικά από τα στοιχεία αυτά, όπως ο αέρας, το φως και το νερό τα παρέχει η φύση σε αφθονία και άλλα, όπως η τροφή, η στέγη, η ασφάλεια από τους φυσικούς κινδύνους και η προστασία από τον καύσωνα, το ψύχος, τις ασθένειες, παρέχονται στον άνθρωπο μετά από επινοήσεις και προσπάθειές του.

Το φυσικό περιβάλλον υποστηρίζει όχι μόνο την υλική ζωή του ανθρώπου, αλλά και την πνευματική και ψυχική υπόστασή του, παράλληλα, σε όλο το βίο του.

Το φυσικό περιβάλλον αποτελείται, ως γνωστό, από το Ζωικό Βασίλειο, το Φυτικό Βασίλειο και την ανόργανη, τη λεγόμενη νεκρή, ύλη. Σε μια σχέση αναγκαιότητας βρίσκονται συνεπώς μεταξύ τους τα ζωντανά και η νεκρή φύση.

Το τελειότερο, το πνευματικότερο και το απαιτητικότερο από τα ζωντανά όντα είναι ο άνθρωπος. Ο άνθρωπος όμως έχει και μία άλλη χαρακτηριστική ιδιότητα: είναι το καταστρεπτικότερο από όλα τα άλλα ζωντανά όντα. Και με την έμφυτη επινοητικότητα και απληστία, που τον διακρίνει εκμεταλλεύεται τα πάντα και συχνά αλλοιώνει τη φύση, μολύνει το περιβάλλον και, μερικές φορές, για πρόσκαιρα και φαινομενικά ωφελήματα φθείρει τα θεμέλια της συνέχειας της ζωής πάνω στη γη.

Στη φύση τίποτα δεν είναι περιττό, η απόλυτα τυχαίο. Τα πάντα βρίσκονται σε σχέση άμεσης ή έμμεσης αναγκαιότητας και συνάφειας.

Αλλά πέρα από την υλική αναγκαιότητα η φύση είναι και αισθητικά ωραία. Και η ωραιότητα αυτή αποτελεί πηγή ψυχικής αγαλλίασης και μέτρο ηρεμίας και αφετηρία στοχασμού. Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι η φύση είναι αμίμητο αριστούργημα. Τα χρώματα στη φύση, τα σχήματα και οι συνθέσεις των φυτών, των εντόμων και των ζώων, τα αισθητήρια όργανα και οι ποικίλοι αμυντικοί τους εξοπλισμοί, οι ήχοι οι προκαλούμενοι από τη θάλασσα, τους ποταμούς, τα δάση, οι τόνοι και οι μελωδίες των πτηνών, οι φωσφορισμοί των ψαριών, αλλά και η εναλλαγή των εποχών και κάθε πτυχή της φυσικής δημιουργίας, όλα μαζί συνθέτουν ένα μεγαλειώδες ποίημα για τον άνθρωπο.

Γενικά ο άνθρωπος ζει και κινείται στο φυσικό περιβάλλον, το οποίο ικανοποιεί τις υλικές, πνευματικές και συναισθηματικές του ανάγκες με την προϋπόθεση ότι ο πληθυσμός συγκρατείται σε λογικά όρια αύξησης και ο ίδιος ο άνθρωπος σέβεται το περιβάλλον του.

Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Σ' ένα ιδεολογικό πλαίσιο αντιμετώπισης της οικολογικής κρίσης κανένας τρόπος δεν θα ήταν μακροπρόθεσμα αποτελεσματικός, αν δεν περνούσε από το σχολικό πλαίσιο. Είναι η μοναδική κατεύθυνση που θα ευαισθητοποιούσε και θα ενεργοποιούσε δυναμικά και υπεύθυνα τους πολίτες για να προστατέψουν το περιβάλλον τους. Γι αυτό η καθιέρωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και η ένταξη της στα σχολικά προγράμματα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσής μας, προβάλλεται- σήμερα που το φυσικό περιβάλλον περνά στον τόπο μας δύσκολες στιγμές- σαν εξαιρετικά επείγουσα και αναγκαία.

Είναι καιρός άλλωστε να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν μπορούμε να ελπίσουμε σε βιώσιμες λύσεις για τα περιβαλλοντικά μας προβλήματα, αν η εκπαίδευση μας σε όλα τα επίπεδα της δεν δώσει δυνατότητα στους μαθητές να αντιληφθούν τις θεμελιακές αλληλεξαρτήσεις ανάμεσα στον άνθρωπο και στο περιβάλλον του.

Εξάλλου σήμερα οι πολίτες όλο και περισσότερο παίρνουν αποφάσεις που επηρεάζουν το περιβάλλον είτε με την ψήφο τους, είτε με τη συμμετοχή τους στα κοινοτικά συμβούλια, είτε ασκώντας πίεση στην περιβαλλοντική πολιτική και νομοθεσία. Μία τέτοια όμως αποστολή απαιτεί περιβαλλοντικές γνώσεις και ενημέρωση πάνω στους τρόπους με τους οποίους οι πολίτες αυτοί θα συμβάλλουν στην επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.